

נייר עמדה בנושא

הצעה לתיקון "חוק החולה הנוטה למות – מוות במרשם רופא"

אין הרבה נושאים שבהם העמדה ההלכתית היא אחידה, חד משמעית ומקובלת על פוסקי דורנו כולם, כמו ההתנגדות הבלתי מסויגת לסיוע לאדם להמית את עצמו בדרך דומה לזו המוצעת בחוק זה.

היבטים הלכתיים

1. האיסור להתאבד הוא איסור חמור, הדומה לאיסור רצח אדם אחר, כלשון הרמב"ם: "...וכן ההורג עצמו, כל אחד מאלו שופך דמים הוא" (הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ב הלכה ב).
2. האיסור להתאבד הוא גם במצב של חולה הנוטה למות – דהיינו במצב שבו מותו הקרב של האדם הוא ודאי (שולחן ערוך יורה דעה סימן שלט סעיף א; שו"ת חתם סופר אבן העזר חלק א סימן סט).
3. אין מקום להבחין בין פעולה "עדינה" כמו נטילת כדור לבין פעולה "אלימה". חומרת שניהם שווה (נלמד מחומרת האיסור להעצים עיניו של גוסס, שולחן ערוך שם).
4. אסור לסיוע לאדם לעבור עברה. הדבר נלמד מן הפסוק: "וְלִפְנֵי עֵזֶר לֹא תִתֵּן מִכְּשָׁלִי" (ויקרא יט, יד; רמב"ם ספר המצוות מצוות לא תעשה רצט; שולחן ערוך אורח חיים סימן קסג סעיף ב ברמ"א). לפיכך מתן המרשם אסור גם הוא.
5. "לא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ" - חובה להציל את המאבד עצמו לדעת כדין שאר הצלת נפשות (ויקרא יט, טז; שו"ת ציץ אליעזר חלק ח סימן טו - קונטרס משיבת נפש פרק ד; שו"ת יביע אומר חלק ח סימן לז).

היבטים ערכיים ועקרוניים נוספים

1. **פגיעה בערך קדושת החיים כערך עליון:** הצעת חוק זו פוגעת בערך קדושת החיים כערך עליון - "כִּי בְּצַלְם יְבְרָתָם יֵצְאוּ אֶת הָאֲדָמָה" (בראשית ט, ו). פסוק זה מנמק את כל איסורי שפיכות דמים, ובתוכם את האיסור להתאבד (רמב"ם שם).
2. **קביעת מדד לערך החיים עלולה להכשיר את הקרקע ליצירת מדדים נוספים (לדוגמה: ערך חייהם של הנמצאים בתרדמת או אפילו המוגבלים בגופם או בשכלם).**
3. **לגיטימציה להתאבדות:** הצעת חוק זו עשויה להוביל להתאבדויות במצבי מצוקה שונים ומגוונים.
4. **חשש להפעלת לחץ על ידי גורמים חיצוניים:** קיים חשש שבני המשפחה או אנשי הצוות הרפואי יפעילו לחץ, סמוי או גלוי, על חולים סופניים שיבחרו במוות "בכבוד" כדי להקל על הנותרים בחיים.
5. **פגיעה במעמד הרופאים ובאמון הציבור בהם:** תפקיד הרופא הוגדר מאז ומעולם להציל חיים ולשפר את אורכם ואיכותם בלבד - "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאת" (ברכות ס, א).
6. **מתן זכות לרופאים לרשום מרשם מסיים חיים משנה את הדימוי של הרופאים בעיני עצמם ובעיני החברה.** שינוי זה עשוי לגרום להשלכות מרחיקות לכת על תפקיד הרופאים ועל האמון בהם.